

Frálík svensk krimi á føroyskum. Skortleysir manndráparar er spennandi á fleiri stigum: sum krimisøga, sum persónlýsing og sum samfelagslýsingm skrivar Jógvan Isaksen millum annað í hesum ummæli

Hví neggjaði ryssan ikki?

Jógvan Isaksen

Henning Mankell: Skortleysir manndráparar. Jákup í Skemmuni týddi bókina eftir »Mördare utan ansikte«. Forlagið Sprotin 1998, 278 s. kr.180

Sviin Henning Mankell er seinnu árin vorðin eitt gítin krimisøguhvundur. Hann hevur skrivað fitt av øðrum bókum, men tað er serliga við bókunum um Kurt Wallander, at hann av álvara hevur gjørt vart við seg eisini uttan fyri Svøríki. Mong hava ivaleyst sæð tann rúgvismikla Rolf Lassgård spæla Kurt Wallander í sjónvarpsrøðum yvir nakrar av bókunum og har varnast líkleikarnar við tær sosial-realistisku krimisøgunar hjá Sjöwall & Wahlöö.

»Skortleysir manndráparar« leggur fyri 8. januar 1990 í Skáne, har ein gamal bóndi vaknar á miðjari nátt, tí ryssan hjá grannanum ikki hevur neggjað sum vant. Tað plagar hon, tá ið tann

javnaldrandi grannin fer upp at kasta sær á vatninum. Bóndin fer yvir til granna-húsin og kemur fram á líkið á manninum og tað næstan deyðu konuna. Bæði eru blivin illa pínd.

Bóð verður sent eftir lög-regluni í Ystad, og kriminal-politisturin Kurt Wallander verður settur leiðari av kanningini. Stutt eftir doyrtann illa viðfarna konan, og hennara einasta og seinasta orð er: »Útlendskur«. Til Ystad kemur nógv flóttafólk, tí tað sigur ferja til Polen, og í sunnara parti av Skáne eru nógvir flóttafólkalegur. Nú fryktar lög-reglan fyr, hvat ið fer at henda, um almennigurin fær at vita, hvat ið konan segði, og tað verður tí gjørt av, at einki má koma út. Men sjálvandi lekur tað út, og so er fanin í pappirinum.

»Skortleysir manndráparar« er ein spennandi krimisøga, har tað verður latin ein neyv mynd av Svøríki við ófriði og fremmandahatri. Umhvørvið í Skáne, landslagið, tað strævna og keðiliga arbeiðið hjá politinum og so tann góða lýsingin av høvuðspersóninum Kurt Wallander gera í felag eina frálíka krimisøgu.

Operaelskarin

Kurt Wallander er nøkur og fjóruti, konan er farin frá honum, dótturina sær hann at kalla einki til, pápan

skeldast hann við, og so drekkur hann ov illa. Hansara lív er at vera kriminal-maður og harumframt opera, sum hann lurtar eftir, tá ið høvið býðst. Hóast skumsutur og eitt sindur snarsintur, so hevur Wallander ta styrkina, at hann ikki gevst á hondum. Ein arbeiðsfelagi sigur við hann, at hann er »ein mein-vitis góður lögrelumaður«, tí hann drivur á. Men eisini Wallander er tíðum í iva. Í sambandi við seinasta orðið hjá tí eldru kvinnuni, spyr hann seg sjálvur: »Hvorja áskoðan havi eg?« og svarar: »Eg havi als onga áskoðan«.

At Kurt Wallander er uppvaksin millum vanligt fólk kemur fleiri ferðir til sjóndar í skaldsøguni; m.a. í tí, at hann vil ikki biðja onnur um at gera nakað fyri seg: »Tað vóru bara tær ríku og tað betra slagið, sum bóðu onnur um at gera tað ótespliga arbeiðið«. Hovundurin dugir sum heild væl at avmynda grundir til hesar ella hasar gerðir ella tankar. Eitt dømi er, har Wallander nettup hevur verið inni í eini kókubúð og etið ein kanelbolla, og tá ið hann kemur aftur til bilin, hevur hann fingið eina parkeringsbót. Sigast skali eisini, at hann er skotin í tí nýggja kvinnuliga ákæranum: »Rindi eg ikki, verður átala sum frá líður reist ímóti

mær, hugsaði hann. So fer ákærin Anette Brolin at nýðast at reisa seg í býráttinum og fáa meg at standa til svars. / Hann tveitti bótna inn í hands-karímið og hugsaði aftur um, hvussu vøkur hon var. Vøkur og freistandi. Síðani hugsaði hann um bollan, hann júst hevði etið«. Tankasambandið frá bót um Brolin til bollan er full-komiliga logiskt.

Málmoy og Geytaborg

Svenski titulin er »Mördare utan ansikte«, sum er vanligt mál, meðan føroyski titulin »Skortleysir manndráparar« valla kann sigast at vera tað. Spurningurin er eisini, um ikki føroyski titulin merkir nærur tað óvutta av tí svenska? At vera uttan skort er at vera fyrriuttan masku, t.v.s. tú sært andlitit, meðan upprunatitlin nettup leggur dent á, at vit ikki kenna andlitini.

Málið í týðingini hjá Jákupi í Skemmuni er í hovudsheitum lætt og rámandi, og í stóðum dugir hann ó-metaliga væl at taka til. Viðhvørt fer hann kortini av kósini og brúkar orð, sum als ikki høska til restina av týðingini. Málmö verður í meginpartinum av skaldsøguni - men ikki allatíðina - nevnt Málmoy, Geytaborg verður brúkt fyri Göteborg, Trælaborg fyri Trelleborg, somuleiðis kot fyrir

överrock, sum í vanligum máli eitur yvirfrakki ella frakki. Spaningsmöte verður í fyrstu atløgu umsett við njósnafráfundur, sum tað als ikki er, men seinni við tað nógv frægari kanningar-fundur.

Fyri wienarbreyð verður stavsetingin vinarbreyð brúkt, soleiðis sum hon stendur í nýggju føroysku orðabókini. Tað er bara tað, at navnið hevur við býin Wien at skaffa, og hesin bakstur hevur ivaleyst fingið sitt navn frá sonevndum wienar-bakaríum. Føroyska stavsetingin ger tað til breið millum vinir, og tú fert at hugsa um Jesus við Genesaretsvatn, har hann gav fleiri enn fimm túsund fólkum at eta við tveimum fiskum og fimm breiðum. Hetta mugu hava verið vinarbreyð.

Villuvavstur

Tað er rættiliga nógv av villum í tekstinum, ikki vanligar stavivillur, men so-vorðið sum kemur fyr, tá ið teksturin ikki er rættilisin. Einstøk orð mangla, onkustaðni ein setningur, aðrastaðni skilur tú ikki rættiliga samanhangin, tí eitthvørt er komið skeivt fyrir í føroyska tekstinum. Beinleiðis týðaravillur koma eisini fyr, sum tá ið svenska mil, ið er 10 km verður umsett við fjórðing.

Tað, sum eg havi funnið

fram til av feilum ella skeivleikum í týðingini er ikki úrslit av einum nágreinligum samanburði við upprunatekstin, men bara so-vorðið sum eg hava stúrsað yvir og tí eftirkanna í svensku útgávu. Ivaleyst er heilt fitt farið framvið, uttan at eg havi sansað tað.

Niðurstøðan er, at týðingin hjá Jákupi í Skemmuni sum heild er góð og lott at lesa - málsliga liggur tað væl fyrir hjá honum - men tað er heilt greitt, at eingin hevur gjøgnumgengið tekstin, og tiskil er umframt villurnar ymiskt ósamsvor her og har. Soleiðis er tað at kalla altíð, tá ið tú hevur skrivað ella týtt ein tekst, og eingin kann vera ein gløgglan rættlesara fyrriuttan. Her hevur hann gloymt at vitja, og tað er synd.

Lesið kortini føroysku útgávu av »Mördare utan ansikte«, tí hon er spennandi á fleiri stigum: sum krimisøga, sum persónlýsing og sum samfelagslýsing. Og tákid so útyvir, at tað í stóðum hevur verið skjótt atborð frá forlagið og týðara.

At enda vil eg nevna, at Sherlock Holmes ikki hevur livað til fánýtis, tí júst hetta, at rossid ikki gneggjar hjá kjarin í söguni »Silver Blaze«, sum Watson doktari sigur frá.

Vit hava fingið tango í blóðið...

Komandi vikuskiftið verður tangodansiskeið í Studentaskúlanum í Hoydølum. Hetta er triðja skeiðið seinastu mánaðirnar - og fyrireikararnir vilja fegnir hava fleiri fólk við

Eiríkur Lindenskov

Komandi vikuskifti - 22. til 24. januar - verður aftur høvi hjá dansihugaðum í Føroyum at læra at dansa tango.

Í studentaskúlanum í Hoydølum verður skipað fyrir skeiði.

Tað eru tær báðar Siri Eysturoy og Gunnhild á Rógvu Ólsen sum hava tik- ið stig til dansiskeiðið - og hetta er triðja skeiði av hesum slag.

Tær lata sera væl at undir- tøkuni, sum tangodansurin hevur fingið.

Tangodansurin er kom- in fyrir at vera, siga tær báðar við ein munn. Tær siga frá, at tá tær skipaðu fyrir tí fyrsta skeiðinum í august í fjór var lutókan sera stór.

Vit høvdu roknað við, at eini 25 por fóru at tekna seg, men tá avtarnaði høvdu heili 120 fólk teknað seg.

Eins og ta ferðina, er tað Gunner Svendsen, sum kemur frá Tangoakademiet í Arhus, sum fer at undir- visa.

Okkum dæmar so væl at dansa...

Eitt av teimum ørunum, sum hava verið við alla tíðina, eru Marjun og Árni Svartafoss í Havn.

Okkum dæmar óðiliga væl at dansa - eisini gamlan dans og fólkadans, sigur Árni Svartafoss við Sosialin.

Tí var beinanvegin á- hugi fyrir tangodansinum, tá vit frættu um dansiskeiðini.

Árni sigur, at hetta var sera spennandi, og rættuliga óðrvisi, enn tað, tær kendu til.

Hetta er jú ein nýggjur dansur her heima. Musikkinn hava vit sjálvandi hoyrt fyrr - onkra hendinga ferð í dansinum, uttan at vita, hvat

vit skuldu gera við tað, sigur hann.

Fyrr í tíðini hevur tango helst verið dansað meira - í Sjótleikarhúsinum við Gogguni, men tað, sum her er talan um, er argentinsk- ur tango - og hann hevur so ikki verið dansaður her fyrr.

Hann sigur eisini, at tær bæði tí máttu rista allar fyr- istillingar um dans, sum tær høvdu, av sær og byrja heilt av nýggjum.

Tað var eitt sindur trup- ult at fáa taktina í mergin, men tá hon er komin, er tað ikki so ringt at koma runt á gálynium.

Árni sigur, at tú lættliga kann klára teg uttan tær heilt stóru »krúllurnar«.

Vit hava verið á tveim- um week-end-skeiðum og hava sjálvandi nógv eftir at læra, men vit hava fingið tango í blóðið og ætla av- gjørt at halda fram.

Hann sigur, at av tí at hetta er so nýtt, eru øll á nøkulunda sama stóði - á byrjunarstöði. Aftur at tí, at tað er stuttligt at dansa, so sær tango eisini sera flott út, heldur hann, so um onk- ur vil imponera á dansigól- vinum, so er at leggja í vað- ið...

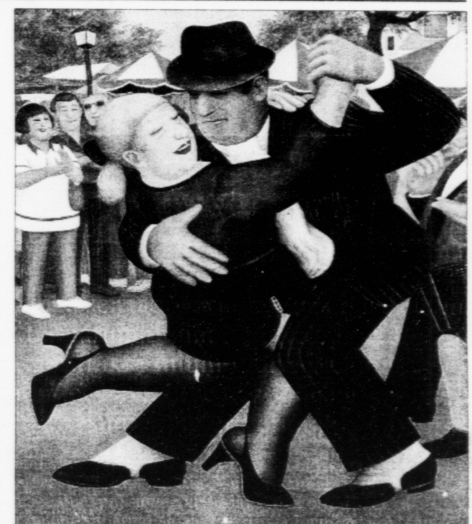
Árni roknar við, at tango fer at gerast meira vanligt - eisini í almenna dansinum, tí tað er so gott at fáa vari- atión í dansin, heldur hann - og leggur afturat:

Vit eru glað fyr, at vit fóru við...

Vilja eisini hava nýbyrjarar

Siri og Gunnhild siga, at tær fegnir vilja hava, at fleiri nýbyrjarar koma við hesa- ferð.

Skeiðið verður skipað soleiðis, at nakað verður til øll - bæði tær nýggju og tær, ið hava verið á báðum und-

anfarnu skeiðinum, so eingin skal halda seg aftur av hesi orsök, sigur Siri.

Tær báðar leggja annars dent á, at tað altíð er nakað til øll - og til allar aldurs- bólkur. Luttakarnir hava verið frá 14 - 70 ár.

Dansað verður tær ferðir um mánaðin, og tær eru eini

20-30 fólk, ið dansa av ál- vara.

Til ber at tekna seg til skeiðið á telefon 310506 - 310761(Siri) ella 318706 (Gunnhild)

Tey, ið vilja vita meira um tango, kunnu leita sær á in- ternetið: www.tango.dk